

Mødereferat

Netværk deltidsrådgiver

Mødedato	Torsdag d. 26. november 2015 Kl. 9.30-15.00	
Sted	Sønderjysk Landboforening. Billundvej 3, 6500 Vojens	
Deltagere	Jan Ovesen AgriNord Arne Lauridsen, Agrovi Hanne Pontoppidan, Centrovic Signe, Pilegaard, Centrovic Kirsten Kjeldal, Heden og Fjorden Karen Aagaard, Heden og Fjorden Ole Rahbæk, JLBR Carl Martin Hansen, KHL	Annelise Stensgaard; LHN Ove Ruager Madsen, LMO Henning Hoppe, LandboNord Jette Kejser NF+ Keld Taubjerg, SLF Annegrethe Thøisen Bjerre SLF Dennis Ballhorn Hansen SLF
Modtager referat	Lars D. Klausen Agrovi Peter Hansen, Gefion Christina Kjærsgaard, Djursland Lbf. Silke Lorentzen, Djursland Lbf. Jens Mølgaard, LandboThy Dan B. Andersen, Landbo Limfjord Henning Sørensen JLBR Terkel Gad, LRS	Lise Moeskjær, LHN Bent Thuehøj, LMO Majbritt N. Kristensen, LandboNord Lene Frantzen, Rådgivnings center Nord Ulla Kloppenborg, LandboSyd Tina Bjerregaard, Østdansk Signe Folke, Bornholm Gert Klitgaard, DLS

3. december 2015

Jeg vedlægger referat af møde i netværk for deltidsrådgivere afholdt 26. november 2015.
I er meget velkomne til at kontakte mig, hvis der er noget, I ønsker uddybet, ændret eller tilføjet.

Venlig hilsen

Dorte Marcussen
Økonomi & Virksomhedsledelse

Bilag:

1. "Netværk deltidsrådgiver". Indlæg ved Dorte Marcussen
2. "Revitalisering af indsatsen for deltidslandmænd i L&F": Lars Hvidfeldts indlæg ved årsmøde for Danske Deltidslandmænd
3. "Læringspunkter deltidskundesegmentet" Notat af Ivan Damgaard
4. Workshop " Forretningsudvikling af DLBR i forhold til deltidskundesegmentet"
5. "Small Business farmer – din guide til Livet på landet og direktør i egen virksomhed".
6. "Spirende fødevareroplevelser". Indlæg ved Jesper Fuglsang

Referat af møde i	Netværk for Deltidsrådgivere Projekt 7461 ”Deltidslandmandens samfundsøkonomiske potentiale og effekt”
Dato	Torsdag d. 26. november 2015 Kl. 9.30-15.00
Mødet blev holdt på	Sønderjysk Landboforening. Billundvej 3, 6500 Vojens
Til stede	Jan Ovesen, AgriNord, Arne Lauridsen, Agrovi, Hanne Pontoppidan, Centrovic, Signe, Pilegaard, Centrovic, Kirsten Kjeldal, Heden og Fjorden, Karen Aagaard, Heden og Fjorden, Ole Rahbæk, JLBR, Carl Martin Hansen, KHL, Annelise Stensgaard; LHN, Ove Rugager Madsen, LMO, Henning Hoppe, LandboNord, Jette Kejser NF+, Keld Taulbjerg, SLF, Annegrethe Thøisen Bjerre SLF, Dennis Ballhorn Hansen SLF
Referent	Dorte Marcussen
Dagsorden	Dagsorden <ol style="list-style-type: none"> 1. Velkomst 2. Rådgivning og Deltidslandmændene 3. ”Deltidslandmændenes samfundsøkonomiske potentiale og effekt 2015 4. Spirende Fødevareroplevelse 5. Fødevarenetværk og rådgivning 6. Styrk din rådgivning 7. Udvikling af små virksomheder i landdistrikterne 8. Bordet rundt 9. Eventuelt og tak for i dag

Ad. 1. Velkomst

Præsentation af dagens program, som har fokus på: Hvordan bliver vores rådgivning attraktiv for ”nye” deltidslandmænd – Small Business farmers - så rådgivning medvirker til at ”forløse” deltidslandmændenes potentialer.

Præsentation af Sønderjysk Landboforenings arbejde med deltidssområdet. Kjeld Taulberg nævnte:

1. 61 % af SLF's Ø90 kunder er deltid eller pensionister. Hvis alle indirekte indgår, er det nærmere 75 %
2. Regnskabsmøde for små producenter d. 2. november. D.d. tilmeldt 85.
3. Iværksætteraften d. 27. januar 2016 kl. 19.00. Satser på hele Sønderjylland, da det er en væsentlig udvidelsesmulighed for SLF.

Har bl.a. kontakt til

- Erhvervsrådene i Haderslev/Sønderjylland
  - Anders Iversen fra Agrotech om at finde vækst potentialerne – strategi og produktudvikling
  - Schackenborgfonden. Paraplyorganisation for små innovative producenter
  - Udviklingsråd Sønderjylland ”Det Sønderjysk Landbrugs- og fødevarerhverv”
  - Sønderjyske Fristelser – herunder naturmælk
4. Vi har koordinator-funktionen i LAG Haderslev Tønder. Koordinator er Annegrethe Thøisen Bjerre.
  5. Deltidsgruppen: Annegrethe, Dennis og Kjeld arbejder fantastisk godt sammen for at udvikle SLF på deltidssområdet/de små producenter. Vi udnytter synergien mellem LAG, Zynerginetværk og deltidslandmænd.

Ad. 2. Rådgivning og Deltidslandmændene

Dorte gennemgik dias 5-12 i bilag 1 ”Netværk Deltidsrådgiver”. Dias 6-20 er fra Lars Hvidtfeldts indlæg ”Revitalisering af indsatsen for deltidslandmænd i L&F” på Danske Deltidslandsmænds årsmøde d. 24.

oktober. Det indlæg er vedlagt som bilag 2.

Følgende punkter fremhæves fra indlægget og diskussionen om nedlæggelse af Danske Deltidslandmænd? Hvad med det politiske bagland og udvikling i af rådgivningen?

- Forslaget udspringer af, at Primærbestyrelsen ønsker større fokus på deltidslandmandens udfordringer og muligheder. Kodeordet i den nye organisering er nærhed og dynamik! I den nye organisering får alle foreningernes deltidsrepræsentanter direkte adgang til formandskabet og konkret input til deres lokale arbejde
- LF's forslag om nedlæggelse af Danske Deltidslandmænd og deltidslandmændenes repræsentant i primærbestyrelsen faldt på delegeretmødet. Der er derfor usikkerhed om den fremtidig politiske organisering. Men det giver om ikke andet så fokus på deltidslandmændene
- Ønsket fra LF er klart: Der *skal* mere fokus på deltidslandmændene både med hensyn til det politiske og i forretningsudviklingen i rådgivningsvirksomhederne.
- Repræsentanter for deltidslandmændene i foreningerne deltager i to årsmøder om året. På dagsordenen ved årsmøderne er bl.a. Det gode liv i landdistrikterne og Forretningsudvikling målrettet deltidslandmændenes interesser
- Årsmøderne ledes af formandskabet i L&F med Lars Hvidfeldt som ansvarlig. På det ene var mulighed for at invitere flere med - et forslag fra netværksgruppen var, at rådgiverne/rådgivervirksomhederne blev inviteret med, og/eller at rådgiverne deltager i formøder med foreningens repræsentanter.
- Dagsordenen til årsmøderne diskuteres i en gruppe af repræsentanter fra hver region. Forslag fra netværksgruppen var, at rådgiverne tager en diskussion med regionsrepræsentanterne, inden punkterne på dagsordene og deres behandling fastsættes.
- Et punkt på dagsordene til årsmøderne kunne være forslag til og en evaluering af, hvordan afgiftsfondenes midler kan bidrage til/har bidraget til at sætte fokus på deltidslandmandens udfordringer og muligheder

---

Ad. 3. "Deltidslandmændenes samfundsøkonomiske potentiale og effekt 2015 "

Dorte gennemgik dias 13-28 i bilag 1 "Netværk Deltidsrådgiver".

De vigtigste resultater fra projekter i år er

- Dias 15-18. Erfaringerne fra dialogmøderne – Ivan Damgaard - med centrene, hvor resultaterne fra den samfundsøkonomiske analyser er blevet diskuteret, centrene er blevet præsenteret for analyser, der giver dem større kendskab til deres deltidskunder og dermed større mulighed for at medvirke til at udnytte deltidslandmændenes fulde potentiale.
    - Ivans opsamling fra møderne er vedlagt som bilag 3 " Læringspunkter deltidskundesegmentet"
    - Forslag til workshoppen " Forretningsudvikling af DLBR i forhold til deltidskundesegmentet" er vedlagt som bilag 4.
  - Dias 19. At vi ikke nåede at få udviklet, afprøvet og evalueret grupperådgivningsprojektet. SEGES forventer inden 10. december at få sent et tilbud ud til at deltage i aktiviteten. Der vil blive ansøgt om genbevilling fra promilleafgiftsfonden til at gennemføre aktiviteten i 2016. Se også pkt. 5 Styrk din rådgivning
  - Dias 20 – 22. Afdækning af rådgivningsbehov hos deltidslandmænd samt resultaterne fra en interviewundersøgelse her: "[Kender du deltidssegmentets betydning](#)".
  - Dias 23 – 24. Udpegning af rådgivningsemner – både landbrugsfaglige, økonomiske, strategiske, og på forretningsområdet - udvikling - er sket via folder "Small Business farmers – din guide til live på landet og direktør i egen virksomhed". Et ikke færdigt udkast er vedlagt som bilag 5..
  - Dias 27. At det nu er muligt at abonnere på et nyhedsbrev med viden på landbruginfo.dk, som er målrettet deltidssegmentet – Dorte gør en indsats for at få de faglige afdelinger til at få tagget materialet med deltid. Ønsker du at abonnere på nyhedsbrevet så klik her: [nyhedsbrev deltid på landbrugs-](#)
-

- info.dk og sæt ✓ i deltid.
- Dias 28 – Facebooksiden Liv på Landet se også pkt.: 8. Til samme målgruppe som for Liv på landet – altså personerne uden landbrugsfaglige uddannelse – kommer der en film om plantedyrkning.

Netværket gav følgende anbefalingerne

Rådgivningsvirksomheden

Ledelsesmæssig fokus på segmentet

Vi skal synliggøre rådgivningen mere

Vi skal være mere oplysende om alle muligheder, der er i landdistrikterne

Vi skal finde ud af hvordan vi finder kunderne

Opret en organisation for deltid

Få uddannet nogle generalist-konsulenter – med en ansvarlig på området

Foreningerne og L&F

Vi skal som forening samle og få ideerne til at vækste på deltid – og dele ideerne

Med nedlæggelse af Danske Deltidslandmænd er der et behov for fokus på, hvordan deltidsområdet fremover skal indgå i forening og rådgivning

Lettet administrationen i forbindelse med mindre dyrehold og for Ha-støttet for de små

Giv bedre politisk opbakning

Fokuspunkter og produkter

Markedsføring af produkter (landbruget er ikke sælgere, salgsledet ligger meget fjernt for landbruget generelt, hvilket er vigtigt for alle andre produktioner).

Informere om tilskudsordninger

Fokus på bundlinjen hos deltidslandmanden

En samlet pakke for deltidslandmanden – fx planteavl/+økonomi til en fast pris. (nogle deltidsbrugere kikker på hvad de betaler til huset og ikke altid specifikt til den enkelte afdeling)

Skatteresultat budget – med rådighedsbeløb

Regnskab – udvidet selvangivelse..

Ad. 4. Spirende Fødevareroplevelse

Inspiration fra "Spirende fødevareroplevelser", der gennemføres af Væksthus Syddanmark. Målgruppen for projektet er små og mellemstore fødevarer virksomheder, der er vækstparate og har et potentiale for at udvikle fødevarer baserede oplevelser.

Jespers indlæg er vedlagt som bilag 6. Derudover udleverede Jesper fem produktblade – kan se her (pdf): [Spirende Fødevareroplevelser](#) [Kvalitetssmagsoplevelser](#) [Bæredygtighed](#) [Internationalisering](#) [Produktivitet](#)

Læs gerne mere her: [Spirende Fødevareroplevelser](#)

Jesper, der selv har en fortid i LandboSyd og før det på SEGES som markedschef på deltidsområdet, gjorde opmærksom på, at der i nogle tilfælde – i forbindelse med projektstøtte – kunne være relevante at have to cvr-numre en for primærproduktionen og en for fødevarerproduktionen.

Primærproducenter kan ikke deltage i projekt "Spirende fødevareroplevelser", men den screening – og brug af væksthjulet - der finder stede i projektet var oplagt også at benytte som værktøjer over for small business farms. Jesper lovede at melde ind til relevante centre med navn primærproducenter, han får kontakt til.

Ad. 5. Fødevarerenetværk og rådgivning

Fødevarerenetværk i jeres områder – en runde fra hvert center om, hvilke netværk der er, deres formål, fokus og medlemmer – og hvor meget rådgivningsvirksomhederne har kontakt til netværkene.

Der blev meldt følgende netværk og producenter ind – (inkl. lidt opsøgende arbejde af referenten efterfølgende):

(BF står for Business Farms – der er også en række store imellem – øvrige er netværk med flere medlemmer)

Landsdækkende

[Smag på landskabet](#)

[Velfærdsdelikatesser](#) (ca. 20 producenter)

[Smagen af Danmark](#)

Netværk mærker med * indgår i "Smagen af Danmark"

Region Nordjylland

[Smagen Nordjylland](#) *

[Fødevaremarked i Nordkraft](#)

[Nordjyske Fødevarerenetværk](#)*

[Regional madkultur Thy-Mors](#)*

[Gourmet Vest](#)*

[Vrejlev Kloster ost](#) (BF)

[Krastrup Søgaard](#) (BF)

Region Midtjylland

[Ausumgård. Kraftcenter for fødevarer](#) (BF)

[Østjysk Madkultur](#)

[Regional Madkultur Vestjylland](#)*

[Mølbordet](#)*

[Troldegården](#) (BF)

[Fru Møllers mølleri](#) (BF)

[Vadehavs lam](#) (BF)

[Hedelam](#) (BF)

[Økogårdene Skjern enge](#) (2xBF)

Region Syddanmark

[Fynske fristelser](#)

[Smagen af Fyn](#)*

[Kulinarisk Sydfyn](#)*

[Odense fødevarerefælleskab](#)

[Følg den fynske vinrute](#)

[Følg Den fynske Ølrute](#)

[Følg Den fynske Chokoladerute](#)

[Sønderjyske fristelser](#)*

[Småøernes Fødevarerenetværk](#)*

[Sydvestjyske Smags Oplevelser](#)*

[Madværket](#)*

[Zynergi netværk](#) (46 medlemmer) SLF

[Farm Safari](#) SLF

[Schackenborg fonden](#)

Region Sjælland

[Kulinarisk Netværk Lolland-Falster & Sydsjælland](#)*

[Regional Madkultur Sjælland](#)*

Region Hovedstaden

[Gourmet Bornholm - en del af Regional Madkultur](#)*

[Smag på Nordsjælland](#)

SLF er nok det centre, der i kraft af deres Zynerginetværk har mest kontakt til medlemmerne af lokale netværk og enkelproducenter. Andre centre betjener de enkelte medlemmer med traditionelle serviceydelser som regnskab m.m. Det er begrænset, hvilken kontakt rådgivningsvirksomhederne har til fødevarerenetværkene.

SEGES vil i forbindelse med projektet "Nye bæredygtige veje til at skabe vækst i landbruget" - se pkt. 6 – invitere landmænd fra netværk samt producenter, der bl.a. afsætter lokalt til COOP til at være demonstrationsværter i projektet.

Ad. 6. Styrk din rådgivning

Tilbud om projektdeltagelse i 2016 med cases omkring grupperådgivning og individuel rådgivning for deltidslandmænd/Small Business Farmers.

Dorte gennemgik dias 31-33 i bilag 1 "Netværk Deltidsrådgiver".

SEGES håber at lave aftaler med interesserede rådgivningsvirksomheder i tilbud 1 ultimo december, primo januar. JLBR ville overveje at melde ind med en gruppe omkring Natur og Skov. Centrovice med en gruppe på plantesiden.

Meget mere følger om tilbud 2 i januar 2016.

Ad. 7. Udvikling af små virksomheder i landdistrikterne

Erfaringsudveksling om udvikling af små virksomheder, samt muligheder for støtte, herunder LAG-midler. Hvad gør vi for at løfte området? Hvad kan vi gøre for at få hentede midler hjem til virksomhederne?

Annegrethe orienterede om hendes arbejde som koordinator i Sønderjysk.

Der er de forskellige bestyrelser i LAG der bestemmer hvad midlerne skal gå til. De kan for eksempel give tilskud til at

- Starte eller udvikle en lille virksomhed, fx en fødevarevirksomhed
- Styrke lokale råvarer.
- Skabe aktiviteter for turister, som fx faciliteter og bådture
- Udvikle kultur- og fritidstilbud, som fx en beachvolleybane eller et kulturhus i landsbyen
- Lave små naturprojekter, som fx vandre- og naturstier

LAG medfinansierer 50 %

Læs mere på <http://www.livogland.dk/lokale-aktionsgrupper>

Du finder en oversigt over LAG grupperne og deres kontaktpersoner her:

http://livogland.dk/sites/livogland.dk/files/dokumenter/vedhaeftninger/2014-2020_kontaktliste_land_til_hjemmeside.xlsx

Så opfordringen skal lyde vær opmærksom på mulighederne i LAG, når nye flytter på en landbrugsejendom og vil noget andet end det traditionelle, eller en kunde ønsker at gå nye veje.

Ad. 8. Bordet rundt

- a. Facebooksiden "[Liv på Landet](#)" og dialog med deltidslandmænd (Hanne)
Hanne opfordrer alle til at dele arrangementer, artikler og meget mere på siden. Alle er velkomne til at blive redaktører på siden. Kontakt Hanne i så fald
  - b. Netværkets fremtid, netværk på sociale medier og behov for kompetenceudvikling (Dorte)
SEGES vil overveje om de skal tilbyde netværksmøder (mod betaling) og genopfriske uddannelse til deltidsrådgivere.
Gruppen havde intet ønske om en platform på socialt medie til deling af viden. Dorte forventer dog at der bliver oprettet en gruppe for deltagerne i tilbud 1.
  - c. Flexnyt (Ove)
Ove opfordrede alle til at sende forslag til artikler ind:
Ivan Damgaard har lavet dette bud på mulige læsere på Flexnyt
-

LMO	3250
Djursland Landboforening	500
Jysk Landbrugsrådgivning	2300
SLF	750
Østdansk Landboforening	650
LandboNord	1350
LandboThy	750
LRS	1750
nf plus	400
LHN	250
Landbo Limfjord	650
Gefion	2000
KHL	500
DL Sydhavsøerne	750
Lemvigegnens Landboforening	250
LandboSyd	500
Agri Nord	1000
	17.600

Bordet rundt i øvrigt:

Henning Hoppe, Regnskab til deltidslandmænd er for dyrt – ikke til de helt små, men for den næste gruppe.

Der var en diskussion på mødet om regnskabet skulle laves i Ø90 (mini-Ø90) eller regneark, samt hvordan privatforbrug skal konteres, hvor høj detaljeringsgraden i et lille regnskab skal være og det at slippe sin "faglighed" ved at regnskabet ikke stemmer på decimal.

Signe fra Centrovic efterlyste endvidere et femårigt skattebudget.

Referenten har efterfølgende spurgt [Jens Juul Andersen](#) og [Morten Langgaard](#) på SEGES om deres holdning:

Jens: Færrest mulige konteringer sikrer alt andet lige det billigste regnskab. I forbindelse med projektet FlexRegnskab i 2009 lavet vi en del materiale, som stadig er relevant og gældende, såfremt landmænd skal have tilbudt et billig regnskab:

- en vejledning hertil findes i [Rådgivermappe - FlexRegnskab - Intern vejledning \(237 kb\)](#).
- Alt materiale i rådgivningsmappen kan ses her: <https://www.landbrugsinfo.dk/raadgivning/Raadgivning-af-deltidslandmaend/Sider/FlexRegnskabRaadgivermappe.aspx>
- Information omkring Flex-regnskabet kan findes her: https://www.landbrugsinfo.dk/raadgivning/Raadgivning-af-deltidslandmaend/Sider/Regnskab_til_deltidslandmaend.aspx

Morten (som fra 1. december er ansat i LandboNord): Det er ikke så interessant, hvad regnskabet koster i dag. I løbet af få år vil regnskabet via digitale overførsler og automatisering af processer blive fremstillet på en helt anden måde end i dag. Hvis vi udnytter mulighederne optimalt, så vil prisen for selve regnskabet blive en helt anden. og det vi skal tilbyde i stedet er, at landmanden får brugt de økonomiske resultater i styringen og udvikling af bedriften. Kunden vil nødvendigvis ikke opleve en billigere pris, men en endnu større værdi af de ydelser, kunden køber i dag i DLBR. Hvis det skal lykkes skal ledelsen sætte de nødvendige processer i

---

---

gang, der skal sikre, at medarbejderne føler sig trygge ved de nye muligheder og er gearet til at få udnyttet potentialet i de nye produkter. Så som deltidsrådgiver, der ønsker de bedste produkter til dine kunder, gå til din ledelse og bed dem om at sætte en proces i gang som både udnytter de nye værktøjer og skabe de nødvendige adfærdsændringer.

Kirsten Kjeldal
Karen Aagaard
Heden og Fjor-
den

Heden og Fjorden holder aftenkongres **Krise - udfordringer og muligheder!**
Temaet for deltidslandbrug har følgende program

- Klargøring af ejendommen til salg herunder evt. finansiering ved sælgerpan-
tebrev
- Problemstillinger kode 01 ejendomme
- BBR er den korrekt

Bliv inspireret af hele programmet her:
<http://www.hflc.dk/arrangementer/aftenkongres>

Det en udfordring af deltidslandmændene er på vej ud af erhvervet + 55

Arne Lauridsen
Agrovi

Agrovi har overvejet en platform for deleøkonomi omkring maskiner. Men er blevet overhalet af <https://farmbackup.dk/> som er en digital markedsplads for maskinudlejning.

Var betænkelig ved tanke om light-udgaver af rådgivningsydelse målrettet del-
tidslandmænd

Carl Martin Han-
sen,
KHL

Ikke yderligere i forhold til det der var sagt i forbindelse med regnskab

---

Hanne
Pontoppidan
Signe, Pilegaard
Centrovic

Tilbyder deltidslandmændene FlexMark – læs evt mere om produktet her: [Flex-
Mark](#)

Efterlyste endvidere et femårigt skattebudget

Ove Ruager
Madsen
LMO

Servicere også HFLC på kødkvægsområdet. Har holdt tre driftsbesøg med 60, 20 og 20 deltagere. Vil anbefale at møderne holdes om foråret – sommeren. I arrangement med de 60 deltagere var der også et besøg på Ausumgaard

---

Jan Ovesen
AgriNord

Agri Nord er meget opmærksomme på deres deltidsudvalg og dets indflydelse i virksomheden

---

Ole Rahbæk
JLBR

JLBR vil bruge FlexNyt mere strategisk og supplere med egne artikler

---

Keld Taulbjerg
Annegrethe
Thøisen Bjerre
Dennis Ballhorn
Hansen
SLF

Ikke yderligere end hvad der er bidraget med undervejs.

Jette Kejser
NF+

Jette gjorde opmærksom på at en kunde via en automatisk kvitteringsmail havde bundet sig til en elaftale, han ikke var interesseret i.

Annelise Stens-
gaard
LHN

Ikke yderligere i forhold til det der var sagt i forbindelse med regnskab

---

Ad. 9. Eventuelt og tak for i dag

Karen efterlyste mere tid til at udveksle erfaringer.
